

Η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης και Έρευνας Διεθνών Κεφαλαιαγορών της Eurobank εξέδωσε μελέτη με τίτλο «**Πυλώνας Ενέργειας – Πράσινης Μετάβασης: Πρόοδος και προκλήσεις για την ενεργειακή ασφάλεια, την ενεργειακή ισότητα και την περιβαλλοντική βιωσιμότητα**». Συγγραφείς της μελέτης είναι οι αναλυτές Μιχάλης Βασιλειάδης, Δημήτρης Εξαδάκτυλος και Σιμώνη-Ελένη Σούρσου.

Περίληψη Μελέτης

Ο κλάδος της ενέργειας είχε ανέκαθεν κεντρική σημασία για την ανάπτυξη, καθώς το προϊόν του αποτελεί εισροή σε όλες τις παραγωγικές διαδικασίες και βασικό αγαθό για τα νοικοκυριά. Η σημασία του ενισχύθηκε περαιτέρω στο πλαίσιο των διεθνών προσπαθειών για την αποτροπή της κλιματικής αλλαγής και την αντιμετώπιση των επιπτώσεών της. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (Green Deal) αποτελεί τον οδικό χάρτη της ΕΕ προκειμένου να καταστεί μέσο-μακροπρόθεσμα η ευρωπαϊκή οικονομία βιώσιμη, επιτυγχάνοντας μια δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς μετάβαση. Σε αυτό το πλαίσιο, αυξάνεται η σημασία του πυλώνα Ενέργειας – Πράσινης Μετάβασης, τον οποίον η Eurobank ανέδειξε μεταξύ των κλάδων με τις καλύτερες προοπτικές ανάπτυξης και συμβολής στην αναδιαμόρφωση του αναπτυξιακού προτύπου της χώρας.

Η άμεση συμβολή του πυλώνα Ενέργειας – Πράσινης Μετάβασης στο ΑΕΠ στην Ελλάδα, αυξάνεται σχεδόν συνεχώς από το 2008, όταν ήταν στο 1,04%, φτάνοντας το 3,57% το 2020. Ως αποτέλεσμα, **το μερίδιο της προστιθέμενης αξίας της Ελλάδας στο σύνολο του πυλώνα στην ΕΕ αυξήθηκε, από 1,4% το 2011 σε 1,9% το 2020, γεγονός που πιστοποιεί την απόδοση των πραγματοποιημένων μεταρρυθμίσεων, τη δυναμική του πυλώνα εγχωρίως, αλλά και την ανθεκτικότητά του παρά τις δυσμενείς συνθήκες στην περίοδο οικονομικής προσαρμογής 2010-2018**. Σημαντική είναι η συμβολή του πυλώνα Ενέργειας-Πράσινης Μετάβασης και στο δημοσιονομικό ισοζύγιο, καθώς **τα συνολικά φορολογικά έσοδα από το ΦΠΑ και τον ΕΦΚ σε ενεργειακά προϊόντα κυμάνθηκαν μεταξύ 3,13%-3,53% του ΑΕΠ στα έτη 2017-2022**. Η ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση ενέργειας στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από υψηλό βαθμό εξάρτησης από εισαγωγές, λόγω εισαγωγής του μεγαλύτερου τμήματος της πρωτογενούς κατανάλωσης φυσικού αερίου και πετρελαίου και του αυξανόμενου ρόλου του αερίου στην παραγωγή ενέργειας, σε συνδυασμό με τη σταδιακή μείωση της χρήσης λιγνίτη στην ηλεκτροπαραγωγή, που εξορύσσεται εγχωρίως.

Ο πυλώνας Ενέργειας – Πράσινης Μετάβασης βρίσκεται προ **σημαντικών προκλήσεων**. Προκειμένου να ανταπεξέλθει σε αυτές με τα καλύτερα αποτελέσματα, απαιτούνται μεταρρυθμίσεις και άλλες παρεμβάσεις πολιτικής. Τέτοια μέτρα, σε συνδυασμό με χρηματοδοτικά προγράμματα περιλαμβάνονται σε ένα πλέγμα εθνικών στρατηγικών (Ελλάδα 2.0, ΕΣΠΑ 2021-2027 κ.ά.), με προεξάρχον το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα. Οι κυριότεροι στόχοι στους οποίους εστιάζουν οι στρατηγικές είναι: α) Ταχύρρυθμη ανάπτυξη ΑΠΕ - απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, β) Αναβαθμίσεις δικτύου ηλεκτρισμού και διανομής φυσικού αερίου, γ) Βελτίωση ενεργειακής αποδοτικότητας κτιρίων κ.ά., δ) Ανάπτυξη συνθετικών, «πράσινων» καυσίμων (RFNBOs), ε) Ενίσχυση δυνατοτήτων αποθήκευσης ενέργειας και στ) Εξηλεκτρισμός ελαφρών μεταφορών.

Σε ό,τι αφορά την περαιτέρω ανάπτυξη των ΑΠΕ, θα πρέπει να διερευνηθούν εντονότερα οι δυνατότητες αξιοποίησης και άλλων πηγών, όπως η γεωθερμία, η κυματική ενέργεια, οι μικρές ανεμογεννήτριες. Η αναμενόμενη διεύρυνση χρήσης μακροχρόνιων συμβάσεων προμήθειας «πράσινης» ενέργειας από επιχειρήσεις (PPAs), χάρη και στις μεταρρυθμίσεις που προτάθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2023, θα συμβάλει στην προώθηση των ΑΠΕ

και την προστασία της βιομηχανίας από διακυμάνσεις στις τιμές ενέργειας. Η αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού Προσωρινού Πλαισίου Κρατικών Ενισχύσεων (TCTF), επίσης τον Μάρτιο του 2023, διαμορφώνει νέες δυνατότητες που πρέπει να αξιοποιηθούν για τη μεγαλύτερη στήριξη του πυλώνα Ενέργειας – Πράσινης Μετάβασης και της βιομηχανίας.

Κατόπιν του πολέμου στην Ουκρανία, η ανάγκη για ενεργειακή ασφάλεια στην ΕΕ είναι οξυμένη. Η στρατηγική γεωγραφική θέση της Ελλάδας ευνοεί την εξέλιξή της σε κόμβο (hub) για τη διαμετακόμιση ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου στην Κεντρική Ευρώπη μέσω Ανατολικής Μεσογείου και Βαλκανίων. Οι επενδύσεις σε μονάδες αεριοποίησης – φύλαξης υδροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ) εγχωρίως είναι συναφείς με τη διεύρυνση του εφοδιασμού της ΕΕ με ΥΦΑ στο πλαίσιο του RePowerEU και θα αξιοποιήσουν νέους αγωγούς και δυνατότητες διασυνδεσιμότητας. Η διεύρυνση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας με τις πλέον σύγχρονες, καθαρές τεχνολογίες οι οποίες χρησιμοποιούν μη ανανεώσιμα καύσιμα, όπως η Συμπαγωγή Ηλεκτρισμού-Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης (ΣΗΘΥΑ), π.χ. σε μονάδες συνδυασμένου κύκλου με τουρμπίνες (CCGTs), με καύσιμο το φυσικό αέριο, επίσης μπορεί να συμβάλει στην ενεργειακή θωράκιση και εξοικονόμηση που επιδιώκει το RePowerEU.

Η εμβάθυνση της εφαρμογής του Target Model στην Ελλάδα, πέρα από τη μεγαλύτερη ολοκλήρωση της αγοράς ενέργειας εγχωρίως, μπορεί να συμβάλει μέσω των διασυνδέσεων με άλλες αγορές-χώρες (market coupling) στην αύξηση της διαθέσιμης ρευστότητας, τη συμμετοχή των ΑΠΕ στο διασυνοριακό εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά και στη μεγαλύτερη δυνατότητα εξισορρόπησης των θέσεων τους εγγύτερα στον πραγματικό χρόνο, περιορίζοντας τις ανάγκες σε εφεδρείες και το κόστος που αυτές συνεπάγονται. Προκειμένου να αξιοποιηθούν όλες οι δυνατότητες των υφιστάμενων διασυνδέσεων, είναι αρκετά πιθανό να χρειαστούν επενδύσεις σε ενίσχυση της χωρητικότητας των διασυνοριακών δικτύων. **Εν γένει, αν και η αναπροσαρμογή των πηγών ενεργειακού εφοδιασμού και η μετάβαση σε (πιο) «πράσινες» τεχνολογίες παραγωγής ασκούν πιέσεις στις τιμές βραχυπρόθεσμα, ωστόσο μέσο-μακροπρόθεσμα, όταν θα έχει ολοκληρωθεί και θα αρχίσει να αποδίδει ένα σημαντικό τμήμα των επενδύσεων σε «πράσινες» τεχνολογίες οι τιμές ηλεκτρικής ενέργειας θα υποχωρήσουν σε σαφώς χαμηλότερα επίπεδα από τα τρέχοντα.**

Οι πρόσφατες εθνικές στρατηγικές που αφορούν στην ενέργεια και το κλίμα δεν εστιάζουν στη δυνητική αξιοποίηση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων. Στο ΕΣΕΚ του 2019 αναφερόταν πως είχαν παραχωρηθεί σε κοινοπραξίες εταιρειών 13 θαλάσσιες και χερσαίες περιοχές («οικόπεδα»). Η ολοκλήρωση των διερευνητικών διαδικασιών ανά περιοχή απαιτεί ορισμένα χρόνια, χωρίς να είναι βέβαιο πως θα ευοδωθεί. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι εθνικές στρατηγικές που αφορούν την ενέργεια έχουν μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, θα πρέπει να περιλαμβάνουν συγκεκριμένες πρόνοιες και για την αξιοποίηση των υδρογονανθράκων.

Οι κλάδοι του πυλώνα Ενέργειας – Πράσινης Μετάβασης έχουν μεγαλύτερο μέγεθος επιχείρησης και υψηλότερη ένταση κεφαλαίου σε σχέση με το μέσο όρο της οικονομίας. **Από τη μελέτη προέκυψε ότι παράγουν περισσότερο προϊόν και είναι πιο παραγωγικοί από τους υπόλοιπους κλάδους. Για την περίοδο 2023-2030 βρίσκονται εν εξέλιξη ή είναι σαφώς προγραμματισμένα μεγάλα επενδυτικά έργα στον πυλώνα συνολικής αξίας €10,25 δισ. (με ανοδικό δυναμικό επιπλέον σχεδιαζόμενων έργων), χάρη και στις δυνατότητες που έχει δημιουργήσει το Ταμείο Ανάκαμψης. Η μελέτη εκτιμά ότι η υλοποίηση αυτών των επενδύσεων θα αποφέρει σε ονομαστικούς όρους €19,94 δισ. περισσότερη προστιθέμενη αξία στον πυλώνα, δηλαδή 1,9 φορές την αξία των συγκεκριμένων επενδύσεων. Τέλος, ανάλογα με το βαθμό στον οποίο η ενίσχυση της διείσδυσης των ΑΠΕ στην ηλεκτροπαραγωγή έως το 2030 θα υποκαταστήσει εισαγωγές ενεργειακών πόρων, εκτιμήθηκε βελτίωση του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών ετησίως μεταξύ €458,5 εκατ. (εναλλακτικό σενάριο) και €542,9 εκατ. (βασικό σενάριο) σε τιμές 2021, που αντιστοιχεί στο 3,7-4,4% του ελλείμματος του ΙΤΣ στο συγκεκριμένο έτος._**